

שנאת עכו"ם לישראל [ד]

הדורות, אשר החמירו עד למאוד בענייני הכרת הטוב, ואפילו לאחר שנים רבות הקפידו לעשות טובה למי שגרם להם טובה בעבר.

האיסור להיטיב לנוכרי

וכן אצל הנכרי כן הוא הדבר, שכשעושים לו טובה, הוא מרגיש רגשי אשם כלפי היהודי, וזה אין נותן לו מנות, עד כדי כך שמתחיל לחשוב מחשבות רעות על היהודי שהיטיב אתו, ומחשבות אלו מתגברות ומגיעות עד כדי רצון לרצוח היהודי, ובפרט כשרצונו של נכרי הרי הוא בלאו הכי להרע תמיד ליהודי וכמו שביארנו, ואזי בוודאי לאחר שנעשה עמו טובה על ידי יהודי, ירצה להרע לו בחזרה.

ולכן **כשהישראל יציל את הנכרי ממות, תמיד ירגיש הנכרי בנפשו רגשי אשם בזה שיהודי הציל חייו, ומחמת כך יגביר את שנאתו על היהודי עד כדי רצון לרצוחו נפש וכאמור, ובעבור זאת אסרו חז"ל להציל את הנכרי ממות.**

וכן מספרים על ראש הצוררים היטלע"ר ימ"ש, שפעם אחת אירע ואמו חלתה וכבר נטתה למות, ובא רופא יהודי מהשכינות והציל אותה. ומאן יימר אם לא זה היה הדבר אשר גרם להגביר שנאתו ביותר לכלל ישראל, וכמו שאמרו חז"ל וכתבאר למעלה דכן טבע האדם.

איסור לא תחנם

ויכול להיות שזה סיבת האיסור של 'לא תחנם', שאסור להיטיב סתם לנוכרי, פן יחזיר לו רעה בעבור הטובה שעושה לו וכאמור למעלה, וגם שהגוי אינו רגיל כלל לדברים כאלו שאחד עושה לחבירו טובה בסתם, וזה יגביר לו ביותר השנאה לישראל (מבלעדי באופן שעובד אתו בצוותא חדא בביוזע"ס, שאז מותר לתת לנוכרי מתנה משום שיש לו תועלת בזה, שיעבוד אתו יותר טוב וכדומה, אמנם בסתם ודאי שיש איסור בזה).

וודאי שצריך להציל הנכרי משום איבה וכנ"ל, אמנם כשאין יודעים שהוא איש הצלה יש איסור בדבר. (והעירו התלמידים הי"ו הערה נכונה, ששומא עלי אכן לדעת שהוא אכן גוי בוודאי, ולא יהודי תינוק שנשבה אשר לדאבון לב אינו שומר תורה ומצוות אשר אותו אכן צריך להציל, אך באופן שוודאי שהוא גוי אסור להצילו).

עומק הדבר באיסור להציל הנכרי

ויש רבים אשר תמהים ושואלים בעניין זה, מהו הכוונה בהלכה זו, ומה עומק הדבר בזה, דמהו הטעם שעלי להשאיר את הגוי שימות, ולא לומר שיש בזה עניין של קידוש ה' וכדומה.

והביאור בזה הוא, בהקדם מה שאמרו חז"ל **סאסור לעשות טובה לעם הארץ**, וזאת משום דטבע האדם האנושי אשר עושים לו טובה, הרי הוא מרגיש בנפשו רגשי אשם, שהוא הטריח את חברו בטירחה לעשות לו טובה ומרגיש בנפשו כעין התחייבות לחבירו שעשה לו הטובה ואין גאוותו מסכמת לו להרגיש שהוא מחוייב למטיבו, ומתוך נטיית האדם להתפרק מעול ההתחייבות לזולת קשה לו להיות עם ההרגשה שהוא חייב משהו לאדם אחר והוא משתדל בכל עוז להסיר העול הזה מעל כתפיו. ומחשבה הזו אינה מרפה ממנו ואין נותנות לו מנות. ומפאת כך, הרי הוא מתחיל להרהר בדעתו, שבאמת אין חבירו עשה לו טובה, אלא היה לו איזה כוונה ופניה עצמית בזה, ויכול גם להיות שנתכוון החבר המטיב רק לטובתו ולא לטובתי כלל וכדומה, עד שיתגברו אצלו מחשבות כגון **דא כל כך, עד שיגיע לידי כפיות טובה מחמת המחשבות אלו, ויחזיר לחבירו רעה במקום טובה**. ומשום כך אמרו חז"ל אל תעשה טובה לעם הארץ, פן יחזיר לך רעה מול הטובה שעשית לו.

ובעבור זאת מאוד החמירו חז"ל מאוד בעניין הכרת הטוב, ושיכניס האדם בדעתו היטב שחבירו שהטיב עמו אכן עשה לו טובה באמת ובתמים, ועלי להכיר לו טובה על טובתו. והרבה עבודה ראו בזה בצדיקי

תשובה - חלק ד'

הלכה הנובעת מענין זה

יש הלכה מבוארת בשו"ע הנובעת מעניין זה של שנאת עכו"ם לישראל, והוא, **שיש איסור להשאיר ילד קטן לשמירה אצל גוי, וישנם כאלו אשר בתום לב משאירים בביתם בייביסיטער גויה לבדה לשמור על ילדיהם, וצריכים הם לדעת שזה איסור מפורש בשו"ע (יו"ד סימן קנ"ד א')** ואסור לעשות כן, (אכן יש אופני היתר בזה ע"י קעמיערא"ס וכו', וצריך לשאול מורה הוראה באיזה אופן לסדר הענין), וזאת משום שהגויים חשודים המה על רציחה, ויש חשש ח"ו שמא ירצחו את הילדים רח"ל. ואי אפשר להתחכם על דברי חז"ל הקדושים, ולומר שגוי הזה הרי הוא יוצא מן הכלל, ואין בו בשנאה זו, דאי אפשר לדעת מה הוא חושב עמוק בלבו, וכמו שכבר ביארנו באריכות.

האיסור להציל הנכרי הנוטה למות ויכול הישראל להצילו

ועוד יש הלכה פסוקה בשו"ע (יו"ד סימן קנ"ח סעיף א') **שאם אדם רואה גוי שנוטה למות, וכגון שטובע בנהר או שנחנק וכדומה, והישראלי הסמוך הרי הוא איש הצלה או כל אדם אשר יש ביכולתו להצילו, יש איסור מפורש להציל הנכרי.**

אמנם באופן שידוע לכל שהוא איש הצלה, ואם לא יציל את הגוי יהיה איבה, מותר להציל את הגוי, אך אם אף אחד אינו יודע שהוא איש הצלה, ואין שום חשש איבה אם לא יציל הנכרי, אסור להצילו ולחיותו. וכגון, באיש הצלה הנוסע בפליגע"ר, ובאמצע הנסיעה, נתעלף גוי אחד או קיבל Heart Attack וכדומה, וצריך הוא לאיש הצלה או לכל אחד שמבין בזה, שישג אליו ויצילו. והישראלי איש הצלה אף על פי שידוע שיכול להצילו, צריך הוא לדעת שיש איסור בדבר וצריך להשאירו כך ושיגוע וימות. אכן אם יודעים שהוא איש הצלה אם בגלל הלבוש וכדומה,

1 מסופר בבדיחותא על עסקן אחד שעשה טובה גדולה עבור חבירו וסידר לו ענין גדול שהיה נחוץ לו, כשהוא בא לבשרו שב"ה הצליח לסדר לו את הטובה נתן לו ג"כ חבילו קטנה של אבנים דקות, לפשר תמיהתו של הלה נימק לו בדרך הלצה [מתוך נסיונו המר] מכיון שעשיתי לך טובה הלא ביום מן הימים עלול אתה לזרוק עלי אבנים או בבקשה ממך לא לזרוק עלי אבנים גדולים אלא אבנים קטנים הללו שהבאתי, וד"ל.

נתנדב ע"י הרוצה בעילום שמו
לזיכוי הרבים

לרפואת מו"ה אברהם ניסן בן רבקה
בתושח"י